

Megrahi Lokerbiniň 271-nji pidasymy?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 январа, 2025

Megrahi Lokerbiniň 271-nji pidasymy? MEGRAHI LOKERBINIŇ 271-nji GURBANYMY?

Megrahi bigünädigini öwran-öwran aýdyp, panydan ötdi. Şindi üns merkezinde şu sowal bar: uçar partlamasynda kimiň eli bardy?

Abdulbasit el-Megrahi, 1992 / Fotosurat: AFP

Lokerbi sud prosesi täzeden gozgaldy. Waşingtonyň «Lokerbi wakasyndaky» bombany ýarmakda aýyplan öňki liwiýaly kontrrazwedkaçysynyň alnyp gaçylma operasiýasynyň yzsüre käbirleri Liwiýadaky syýasy çaknyşykda şu prosesi ulanmaga synanyşdy.

Lokerbi prosesiniň aýan bolmagy bilen şu sowal gaýtadan orta atylýar:

Abdulbasit el-Megrahi Lokerbiniň 271-nji pidasymy?

Şotlandiýanyň Lokerbi posýologynyň ABŞ-nyň «Pan» Howa ýollaryna degişli uçara ýerleşdirilen bombany partlatmakda aýyplanýan Abdulbasite garşy gozgalan derňew işiniň adalatly alnyp barylmandygyny aýdýan nägileçilikli sesler batlanýar.

Maşgalasy, käbir hukukçylar we adam hukuklary boýunça köp sanly aktiwist Megrahiniň bir parçasý bolan merhum polkownik Kaddafi režiminiň tutumyna aldyrman muny öňe sürýär.

1991-nji ýylyň noýabr aýynda Liwiýanyň iki raýatyny tussag etmek hakynda görkezme berlipdi.

Liwiýa ABŞ tarapyndan özüne garşy berlen 10 ýyllyk sanksýadan soň iki raýatyny 1999-njy ýylda Gollandiýadaky «Camp Zeist»-de derňew işini alyp barmak üçin berdi.

Gollandiýada geçidilen şotland sud mejlisinde iki liwiýalynyň biri günäkär hasaplandy, beýlekisi jogapkärçilikden boşadyldy. Kaddafi režiminiň ähli çykdaýlaryny ödän Megrähi jezasynyň bir bölegini ýörite tussaghanalaryň birinde çekenden soň düwnük keseline ýolugyp saglyk ýagdaýy ýagdaýynyň ýaramazlaşandygy sebäpli azatlyga çykaryldy.

Tussaglykdan boşanyna iki ýyl geçenden soň Tripolide aradan çykan Megrähi hemişe özüniň bigünädigini aýdýar.

Häzir Megrähiniň maşgalasy onuň bigünädigini subut etmek üçin hemişeki tagallasyny dowam etdirýär.

2011-nji ýyldan soň «Liwiýa döwleti» Lokerbi prosesinde raýatynyň garşysyna çykarylan karara garşy appellýasiýa (aklamak) üçin ýüz tutmakdan ýüz dönderdi.

Şeýlelikde, Şotland Apellýasiýa sudunyňam aklamak üçin berilen arza seretmekden ýüz öwürmeginiň yzyndan maşgala iň ýokary suda – Iňlis sudunyň önünde aýyplama şikaýat bildirmäge gitdi. Munuň özi bolsa, suduň şotland suduna kärende berlen Gollandiýanyň ýer bölegine gapylaryny ýapmagynyň yzyndan Lokerbä gidiş petegini iki esse gymmada düşürer.

Gollandiýada geçen sud mejlisinde henize çenli dünýä görlüp-eşdilmedik sud epizodlary bolup geçdi.

Megrähi 1988-nji ýylda «Pan» Howa ýollaryna degişli uçary Lokerbi posýologynyň üstünde partladyp, 270 adamyň ölümüne sebäp bolmakda aýyplanypdy.

Şindi Megrähiniň hadysanyň bolan ýerindäki däl-de, soraga çekilen ýerinde heläkçiligiň 271-nji gurbanydygy aýdylýar.

Megrähiniň derňew işinde gödek ýalňyşlygyň bolup bilmejgi ýa bilmejegi hakdaky jedel Şotland Jeza dawalary boýunça derňew komissiýasynyň «derňew ýalňyşlygynyň» bolmagynyň mümkindigini aýtmagyna sebäp boldy.

Waka boýunça ýeke şaýat bar, olam – Megrähini gazetdäki fotosuratyndan tanan maltaly söwdagär Toni Gauçi.

Toni Gauçi

Bu bolsa suduň goldanýan delilleriniň gowşak bolup, aýyplamaga esas berjek ýagdaýda dældigini we suduň derňeýji häsiýetde däl-de, syýasy häsiýetdedigini görkezýär.

Maşgalanyň adwokaty Klara Mişel çarşenbe güni beren beýanatynda Megrhiniň jezalandyrylmagynda uly rol oýnan diagnozyň «hiç hili gymmatynyň ýokdugyny» aýtdy.

«The Guardian» gazetiniň habar bermegine görä, iňlis ygtyýarlylarynyň proses boýunça resmi maglumatlaryň gizlinligini aýyrmakdan ýüz öwürmegi iňlis kontrrazwedkasynyň wakanyň içindäki arap ýurtlarynyň birinden alan maglumatynda degişli arap ýurdunyň kontrrazwedka işgäriniň eliniň bardygyny görkezýär.

Bombany partladandygyny boýun alýan başga bir liwiýaly günäkäriň bardygy öňe sürülendigine we Liwiýadaky täze ygtyýarlylara beren görkezmeleriniň derwaýyslygy köp sanly adamlar tarapyndan derňelendigine garamazdan bu jansyzyň aslynda Megrahi bilen ýakyndan-daşdan ilteşigi ýokdy.

Hadysanyň aňyrsynda Liwiýa barmyka?

Ýa bolmasa aýyplamalaryň çaltlyk bilen ýöňkelip, şotland sudunyň özygtyýarlylygyndan gaçyp, derňew prosesiniň merkezi bolmak kararyna gelen Gollandiýa geçirilmegi bilen şotland sudunyň taryhynda birinji gezek gabat gelen üýtgeşmeleriň we ylalaşmalaryň çarçuwasynda gyssagly sud geçirilmeginiň aňyrsyndaky sebäp Kaddafi režiminiň suda çekilmegimi?

Megrahi bigünädigini öwran-öwran aýdyp, panydan ötdi. Şindi üns merkezinde şu sowal bar: uçar partlamasynda kimiň eli bardy?

Megrahi hakykatdanam Lokerbiniň 271-nji pidasymy?

Jibril UBEÝDI,
Liwiýaly derňeýji-žurnalist.

Şenbe, 26.11.2022 ý. Publisistika